

T.C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

ÖN SÖZ

Dünyada lider ülke olma yolunda çalışmalarını sürdüren Türkiye, yeni proje ve çalışmalarla hedefine ulaşmak için her alanda eğitilmiş insan gücünü yetiştirmeye çalışmaktadır. Bütün çocuklarımızın ve gençlerimizin eğitim sistemi içerisinde en iyi şekilde yetişmesi için eğitim politikalarımızın yeniden belirlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu bağlamda her türlü çalışma başlatılmıştır.

Bu ihtiyacı gidermek için kendilerinden Türkiye'yi gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarmalarını beklediğimiz öğrencilerimize daha gerçekçi bir donanım kazandırmak amacıyla başlattığımız çalışmalar devam etmektedir. Bütün çalışmalarımızın amacı; öğrencilerimize ilgi, istek, bireysel yetenek ve ihtiyaçları doğrultusunda daha nitelikli bir eğitim fırsatı sunmaktır.

Hangi yeterlik ve yeteneğe sahip olursa olsun her öğrencimize bu ülkenin geleceği için önemli görevler düşmektedir. Bu sebeple hem normal gelişim gösteren ve hem de özel eğitim gerektiren bireyleri; mutlu, verimli ve başarılı kılacak eğitim hizmetlerini sunmak en önemli görevlerimiz arasında yer almaktadır.

Son yıllarda devletimiz özel eğitim alanında bütün imkânları bireylere sunmaktadır. Bu hizmetler arasında; eğitime ulaşmada güçlük çeken çocuklarımızın okullarına ücretsiz taşınması, evde bakım hizmetleri, okul ortamında bulunması çok güç olan öğrencilerimiz için evde eğitim hizmeti gibi daha birçok alanda pozitif ayrımcılıkla hizmetler sunulmaktadır.

Bu çalışmalardan biri de işitme engellilerin birbirleriyle ve işitenlerle iletişimini kolaylaştırmak, bu yolla toplumla bütünleşmelerini sağlamak üzere hazırladığımız Türk İşaret Dili Sözlüğü'dür. Yazılı ve görüntülü bir kaynak olarak hazırladığımız bu çalışma işitme engelli bireyler ve işaret dilini öğrenme isteği içerisinde olan işitenler için önemli bir eser olmuştur.

Türk İşaret Dili Sözlüğü'nün hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, çalışmalarının devam etmesini dilerim.

Prof. Dr. Ömer DİNÇER

Millî Eğitim Bakanı

SUNUŞ

Hayatın her anında birlikte yaşamak zorunda olduğumuz işitme engelli bireylerin kendi aralarında ve işitenlerle iletişimin sağlanabilmesi dil bilmelerine bağlıdır. Bunu kolaylaştırmak için yaptığımız çalışmaların tek amacı sözel veya işaret dilini gerçek anlamda öğretebilmektir.

İşitme engelliler, birbirleriyle ve işitenlerle iletişimlerinde işaret yöntemi, sözel-ışitsel yöntem ya da karma yöntem denilen yöntemleri kullanmaktadırlar.

Son yıllarda iletişim sisteminde iki dil yöntemi de ağırlıklı olarak gündemde yer tutmaktadır. İleri derecede işitme kaybı olanlar ile eğitime geç başlayan işitme engellilerin veya işitme cihazlarını etkin kullanma fırsatı bulamayan işitme engellilerin sözel iletişimde istenilen başarıyı gösteremediği gözlenmektedir. Millî Eğitim Sistemindeki işitme engellilerin eğitildiği ortamlarda sözel iletişim yöntemleri daha çok tercih edilmeye çalışılmaktadır. Çünkü bu öğrenciler ileri yaşamlarında işiten toplumla birlikte olacaklardır. Ancak, sözel dili öğrenemeyen işitme engellilerin kendi aralarında ve çevrelerindeki öbür bireylerle iletişimlerinde işaret dilini kullandıkları veya kullanmak zorunda kaldıkları bilinen bir gerçektir. Mevcut işaret dili kullanımında bölgeler arasında bazı küçük farklılıklara da rastlanılmaktadır. Bu farklılıklar iletişimde farklı güçlükleri ortaya çıkarmakta ve buna bağlı olarak da iletişimi zorlaştırmaktadır.

Ülkemizde bu güne kadar Türk İşaret Dili Sözlüğü'nün hazırlanamayışı bir boşluk yaratmış, dilin gelişimine ve ortak bir dil oluşmasına engel olmuştur. Türk İşaret Dili'nin bir kültür dili olması, zenginleşmesi ve öğrenmek isteyen herkese kaynak olması açısından Genel Müdürlüğümüz böyle bir çalışmayı başarıyla tamamlamıştır. Dildeki kavramlar sürekli geliştiğinden bu çalışmaların her iki yılda bir güncellenmesi gerekmektedir.

1986 kelime ve deyimden oluşan bu kaynak ülkemizde ortak bir dil oluşmasına katkıda bulunacaktır. Türk İşaret Dili Sözlüğü; içeriği ve hazırlanışı bakımından bir ilk olma özelliği taşımaktadır.

Bu çalışmada koordinator olarak emeği geçenlere ayrı ayrı teşekkür eder, Sözlüğün işitme engellilere ve ilgi duyan bütün işitenslere hayırlı olmasını dilerim.

Doç. Dr. Haşan SARI

*Millî Eğitim Bakanlığı
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürü*

KOMİSYON ÜYELERİ

Doç. Dr. Hakan SARI (Başkan)

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN (Başkan)

Dr. Aylin ÇİFTÇİ (Başkan)

Metin UZUN (Koordinatör Üye)

İbrahim DEMİRDÖĞEN (Üye)

Ayşegül İŞLEKELLER BOZCA (Üye)

Aslı GÜNAYDIN (Üye)

Neclâ YALÇINER (Üye)

TÜRK İŞARET DİLİ SÖZLÜĞÜ'NÜN KULLANILMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Millî Eğitim Bakanlığınca Türk işaret diline kaynak olması ve ortak bir dil oluşturulması amaçlanarak bu Sözlük hazırlanmıştır.

Çalışmada; günlük konuşmalarda yoğun kullanılan kelimeler özenle seçilmiş, farklı okul ve kurumlardan işaret dili hakkında görüşler, yorumlar alınmış ve Sözlük'e eklenmiştir.

Sözlük'te her kelimenin işaretini anlatan bir veya birkaç resim, elin ayrıntıları ve işaretin sözel anlatımı bulunmaktadır. Kelimenin/cümlenin anlatımında öncelikle işaretin nerede yapılması gerektiği (yüz hizasında gibi), elin şekli (sağ el işaret parmağı açık, öbür parmaklar kapalı gibi), ardından nasıl hareket ettirilmesi gerektiği anlatılmıştır. Bazı kelimelere işareti hatırlatacak veya ne düşünülerek yapıldığını anlatacak (su içildiği düşünülebilir gibi) notlar eklenmiş, karışıklıkları önlemek için bazı ekler konmamış, bazı kelimelerde ise anlatımın sıralaması değiştirilmiştir.

Resimler ve sözel anlatımdan oluşan Türk İşaret Dili Sözlüğü kişilere işaretleri ayrıntılı öğretmektedir. Ancak bilindiği üzere, işaret dili günlük konuşmalar içerisinde kullanıldığında daha akıcıdır. Bu durumda kişiler işaretlerin hizalarını değiştirebilir. İşareti kullananın kişisel özelliklerine göre sol veya sağ elini kullanması anlatım bozukluğu oluşturmamaktadır. Ek olarak, Sözlük'te kullanılan işaretlerin jest ve mimiklerle desteklenmesi anlatımı kuvvetlendirecektir.

RESİMLER ÜZERİNDEKİ İŞARET OKLARININ ANLAMLARI

	Devamlı düz hareketler.
	Aynı yöne düz hareketin devamı.
	Aynı yöne paralel hareketler.
	Ters yöne paralel hareketler.
	Kavisli hareketler.
	Saat yönünde dairesel hareketler.
	Saat yönünün tersinde dairesel hareketler.
	Parmaklarla yapılan spiral hareketler.
	Bütün parmakların harekete kapalı başlayıp açık bitirilmesi.
	Bütün parmakların harekete açık başlayıp kapalı bitirilmesi.

EL ŐEKİLLERİ

	C el
	L el
	P el
	Sağ/Őol elin parmakları açık, dŐzdŐr.
	Sağ/Őol elin parmakları açıktır
	Sağ/Őol elin parmakları açık, dŐz, kıvrıktır.
	Sağ/Őol elin parmakları açık, kıvrıktır.
	Sağ/Őol elin parmakları kıvrıktır.
	Sağ/Őol elin işaret parmağı açık, ŐbŐr parmaklar kapalıdır.

	T el
	U el
	V el
	Sağ/Őol elin baŐparmak ve işaret parmağı birbirine değer.
	Sağ/Őol elin parmak uçları bitiŐiktir.
	Sağ/Őol elin işaret parmağı, orta parmağı ve baŐparmađı açık, ŐbŐr parmaklar kapalıdır.
	Sağ/Őol elin serçe parmakları açık, ŐbŐr parmaklar kapalıdır.
	Sağ/Őol elin parmakları açık, dŐz, orta parmak... Değer.
	Sağ/Őol elin işaret parmağı açık, kıvrıktır.